

שנייה חפזים

ליקוט דברי תורה והנהגות מפי ספרים וסופרים
מרבתינו הקדושים מאמשינאו

פרשת וישב תשפ"ה ♦ גליון ר"ו

שיחות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

תתחדש כנשר נעורכי

והוא נער את בני בלחה ואת בני זלפה נשי אביו (לו. ב). בספה"ק בית אהרן, 'והוא נער' שבכל עת היה בבחינת נער, כי כוחו של יוסף היה בהתחדשות מתמדת, וזהו הביאור בפסוק, נער הייתי גם זקנתי, שגם בעת זקנה צריך כל פעם להתחדש, כמו שכתוב תתחדש כנשר נעורכי. וכדברי רש"י בתהילים (קג. ה) כנשר הזה שמחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה, ע"כ. דהיינו כי היסוד של ההתחדשות הוא להסיר הנוצות הישנים, כלומר לשכוח לגמרי את העבר, ולהיות עסוק רק עם רצון ה' בהווה.

ולכך נמשלו ישראל ללבנה, שהיא מתחדשת בכל פעם, כמו שאנו אומרים בברכת הלבנה שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן. וענין החידוש הוא ע"י שנתמעט אורה בכדי שתתחדש אח"כ ביתר שאת, וזהו ג"כ בעבודת האדם, כי לאחר שעבר היום, והאדם חושב מה הוא, ומה עבודתו, ואז צריך להתחיל עבודתו מחדש, עובדות חדשות ומלחמת היצר מחדש, כאילו לא עשה עד הנה כלום.

ובבני יששכר (כסלו טבת ג, ג) מביא שאמרו המקובלים, על פי הכתוב (ירמיה ד, ג) נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים, שמי שזרע בלא הקדמת חרישה, נעשה מכלל עבודתו קוצים, וזה רומז שהתורה שהאדם עוסק בה בעודו רשע, חלילה מוסיף כח לסט"א, אך בוודאי כוונתם הוא דוקא בעוסק בתורה בלא שמתחרט על העוונות, וכדמורגלא בפומיה דרבא (ברכות ז). שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטע וכו'. אבל אם מעתה מודה ועוזב ומתקרב אל התורה, אפילו לא טיהר עדיין גופו ונפשו מחלאתם אשר קיבלו על ידי חטאתם, אדרבא התורה תלמדוהו דעת איך לשוב ולטהר נגעי נפשו וגופו.

וזה נרמז בחנוכה, כי חנוכה הוא מלשון 'חנוכת המזבח' שהוא ענין התחדשות, שישוב האדם אל ליבו לעסוק בתורה, אף שלא תיקן עדיין את העבר, ובלבד שיחשוב שעתה מתחיל מחדש, ובוהו יתבאר, פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה (שבת כא:), כלומר אף מה שאי אפשר לתקן בכל ימות השנה, מדליקין בהן בחנוכה, אפשר ע"י כח החנוכה וההתחדשות, שאין חושב על העבר ומתחיל מחדש לעבוד את ה', ולקיים מצוותיו.

(סעודה שלישית פר' וישב תשפ"ב)

דברות קודש

נמצא יוסף מחייב

ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם (לו. ב). אמר הרב מבני ברק רבי צבי אריה רבינוביץ ז"ל, בשם הרה"ק רבי שמחה בונם מאטוואצק ז"ע שפירש את הפסוק כך: חלילה לומר שיוסף הצדיק חטא בברית הלשון, אלא משום שיוסף היה מפואר מאד ביופי הקדושה, עד שהשבטים האחרים נחשבו כנגדו במדרגה קטנה בקדושה, והפירוש ויבא יוסף - ענה האט גיברענגט. את דיבתם - אז דאס ריידין פון זיי איז גיווען רעה. אל אביהם - כי כנגד יוסף היה אצל אביהם. דיבתם רעה - האט מען גירעט פון זיי שלעכץ. כמו שיש לפלוני בן אחד טוב מאד, הריהו מוכיח את שאר בניו למה אינם טובים כמו בנו הטוב.

(הרה"ק רבי שמחה בונם מאטוואצק ז"ע)

וימאן! בלא טענה

וימאן! ויאמר אל אשת אדוני (ח. ט). אחר 'וימאן' יש פסיק, ורק לאחר מכן כתיב 'ויאמר', להשמיענו שכשבא לאדם איזה ניסיון אזי לכתחילה יאמר לעצמו 'לא אעשה את הדבר הזה' בלי שום טעם והסבר, ורק אחר שעבר הניסיון יכול לטעון עם היצה"ר שלו, וזהו כוונת הפסיק אחר 'וימאן' לרמזו בא שהאדם צריך להפסיק לגמרי בלי שום טעם והסבר ורק אח"כ כתיב ויאמר אל אשת אדוני.

(הרה"ק רבי יצחק ז"ע)

רבינו ז"ע ביאר דבריו על ענין הפסיק. וכדברים האלו נמצאים באלשיך הק' על ענין השלשלת, ונעתיק לשונו הקדוש: אך לא זו הדרך להציל את נפשו מעשות רע, כי יקרה יהיה המפתה איש לשון, שבשפת חלקות ישחית דברי הנפתה הנעימים וילכד ברשתו. אך אשר מוח לו בקדקדו לא יעשה כן כי אם מיד יחליט אומר, למאן ולומר שלא יעשה בשום פנים גם כי ינוצח. ואחרי כן אם ירצה יסדר גם

כן טענות נגד המפתה, וזה היה ענין יוסף כי ראשונה החליט 'וימאן' כמי שקושר עצמו ב'שלשלת', ואחר כך אמר טענות הן אדוני כו'. וראה גם אור החיים הק' פר' אחרי (יה. ב): ולזה נתחכם חכם החכמים שלמה המלך עליו השלום ואמר (משלי א י) בני אם יפתוך חטאים, פירוש בחינת החטא, אל תאבה, פירוש לא תכנס עם פתויך בטוען ונטען, כי אריכות הרגשת החושב אפילו לבחינת השולל תפעיל הגברת החפץ הרעיון.

מדריגת הבטחון

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו (מ. כג). במדרש הביאו בענין שר המשקים את הפסוק "אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו ולא פנה אל הרבים". וקשה: הלא יוסף באמת פנה אל שר המשקים בבקשה שייכירוהו לפני פרעה?

וביאר הרה"ק הסב"ק מווארק ז"ע את דברי המדרש הנ"ל על פי מעשה שהיה אצל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק ז"ע, שהלך בראש-השנה ל"תשליך" ביחד עם הגאון החסיד ר' זאב וואלף ז"ל (מחבר הספר "לשון הזהב"), והרה"ק הרבי ר"א הרחיק את עצמו מעט, בשביל לנער את שולי בגדיו כנהוג, והלך אחריו הרב ר' זאב וואלף ואמר: אראה היכן משליך הרבי את העבירות ואגביה אותן לקחתן לי, כי מה שנחשב בעיני הרבי לחטא, זכות ומצוה היא לגבי שאר אנשים.

וכן היה - אמר הסב"ק מווארק ז"ע - במעשה דיוסף, הוא באמת היה תמיד במדרגת הבטחון בהשם יתברך, רק עתה רצה לסבב מעט גם בדרך הטבע, ולגבי צדיק כיוסף נחשב זה לחטא, אבל לגבי שאר אנשים הרי זו זכות. וזהו שאמר המדרש: "אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו - זה יוסף", רצה לומר: אשרי הגבר שיהיה בעל-בטחון כמו שהיה יוסף, שכל חטאו לא היה אלא זה שבשעת הזדמנות של שר המשקים רצה להלביש בטחונו בהשם גם בסיבה טבעית.

(הרה"ק מווארק ז"ע)

בדרכי רבותינו

ניגון הגמרא 'עוזר דלים'

ואכן זוהי ההנהגה של 'אל יפרד ממנו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו' (ברכות לא.), דהיינו מתוך הניגון של הדבר הלכה.

(נשמע מפי כ"ק אדמו"ר מטאלנא שליט"א)

מי שאמר לשמן וידלוק

פעם באחד מימי החנוכה היה הס"ק הרה"ק מווארקיי זי"ע בווארשא לצורך איזה השתדלות במצות פדיון שבויים דהיינו הצלת אברכים מגיוסם לצבא הפולני, אשר כידוע השקיע רבינו בזה עבודה גדולה.

והיה אז עמו בפעולת ההשתדלות הרה"ק החידושי הרי"מ זי"ע, ומחמת רוב טרדה דמצוה התאחרה השעה עד לאחר חצות הלילה, ועדיין לא הדליקו נרות חנוכה, וכמובן לא קלה היתה המלאכה למצוא נרות חנוכה בשעה מאוחרת כזאת (ובפרט בפולין שהלילה מוקדם מאד) עד שבדקו ומצאו בית יהודי, וביקשו ממנו רשות להדליק נרות, והאיש הלך מיד להביא את מנורתו, אך הרה"ק מווארקיי רצה דוקא מנורה של כסף, ונענה האיש שגם לעצמו אין לו כזה, אך יש לו כפות כסף גדולות שקיבל כדורון דרשה לרגל חתונתו, ואולי יוטב בעיניו להשתמש בהם, והסכים הרה"ק לזה.

והנה החי' הרי"ם הדליק תיכף, אך הס"ק זי"ע התחיל כדרכו בהכנה רבה למצוה, "עהר האט זיך נאך געדרייט" ולא מיהר להדליק נר חנוכה. כשתמה הרה"ק החידושי הרי"מ לפשר התמהמהותו בשעה מאוחרת כזאת - הרי זריזין מקדימין למצוות, הרגיש בכך הרה"ק מווארקיי ופנה אליו וכך אמר לו, כי כל ענין הזריזות במצוה לומדים מן הפסוק ושמרתם את המצות, ודרשו חז"ל אם באת מצוה לידך אל 'תחמיצנה' (ע' רש"י מגילה ו:), אך הם גם אמרו (תענית כה.) מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ' וידליק, דהיינו שגם החומץ אפשר עם כוונה ראויה להעלותה.

ובאמת במעשה זה גם נרמז ענין נס חנוכה, שהרי מטרת הנס הוא לזכור שגם הטבע הוא מעשה ניסים אלא שהוא נס תמידי, ומי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ וידלק. והנה ידוע קושית הבית יוסף שהנס לא היה רק ז' ימים, ולמה קבעו שמונה ימי חנוכה? וביאר כ"ק אזמו"ר הרה"ק רבי מנחם זצ"ל שכל מטרת הנסים הוא, שע"ז יכירו שאין מציאות של טבע, והכל הוא מהשי"ת, ובידו לעשות בהם כרצונו, ולפי"ז עיקרו של ימי חנוכה, הוא שיוכל להתבונן שכל הטבע הוא מה' כמו הניסים וזה דוקא ביום שבו על פי טבע היה שמן, ולהכיר שגם זה נס מה'. וזהו שאמר הפייטן 'בני בינה', אלו הם שמבינים עיקר הנס, 'ימי שמונה' קבעו שיר ורננים, כי היום השמיני הוא העיקר, שזה ההכרה שגם היום הטבעי הוא רק נס.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. אמרים פר' וישב - שבת חנוכה תשפ"א)

בצעירותי הכרתי את החסיד הישיש ר' מוטיל רוזשאנער ז"ל, שהיה מזקני וחשובי חסידי אמשינאוו, וקראו לו כן על שם שהגיע מהעיירה רוזשאן. שנה אחת פגשתיו במוצאי שמחת תורה, וביקשתי ממנו שיספר לי משהו מחצר הקודש אמשינאוו. ואמר לי, שבאמשינאוו אין דער היים' היו אומרים: שכאשר הולכים בימי החנוכה לאמשינאוו, אפשר עדיין לשמוע את החסידים משוררים 'עוזר דלים' מההקפות של שמחת תורה.

והוסיף ואמר שהוא עוד זכה לשמוע את הטעם לפתגם זו מפי קדשו של הרבי הרה"ק רבי מנחם מאמשינאוו זי"ע. הדבר היה בעת שהכתירו את בנו של רבי מנחם זי"ע - מרן הרה"ק רבי יוסף זי"ע לרב בעיר אוסטראוו, ואז סיפר אביו הרה"ק רבי מנחם שמקור הענין שאומרים שבאמשינאוו יכולים לשמוע בחנוכה את הניגון של 'עוזר דלים', מגיע ממעשה שהיה אצל אביו הרה"ק רבי יעקב דוד זי"ע.

וכך היה מעשה: שנה אחת קודם ימי החנוכה, נכנס אל אדה"ז הרה"ק רבי יעקב דוד חסיד אחד, והתאונן לפניו שיש לו מחשבות זרות והרהורים קשים מאד בעניני אמונה, ואינו יכול להיפטר מהם, ואינו מוצא מנוח לנפשו. נענה הרה"ק מאמשינאוו זי"ע ואמר לו, יש לי עצה נפלאה עבור כך, תכנס לבית המדרש, ושם תראה את פלוני, שהוא היה אחד מגדולי החסידים שעוד היה מגדולי העובדים בפרשיסחא ובווארקיי, ותטה אונגן לשמוע את הניגון שבו הוא לומד תורה, ובכך תינצל מכל ההרהורים.

כמובן שלא אחר החסיד לעשות כמצוות רבו, ומיד נכנס לבית המדרש, וראה שם את אותו חסיד זקן יושב ולומד בקול ערב, וכאשר הטה אוזנו לשמוע קול לימוד תורתו, שמע שהוא לומד בניגון שמשוררים בשמחת תורה על 'עוזר דלים'. וכך עמד שם במשך איזה זמן בשמעו את רינתו, ובאותו שעה נעלמו ממנו כל מחשבותיו הרעות, ותחתיהן נכנסו מחשבות קדושות ומטוהרות.

בעודו עומד שם על יד החסיד הישיש ומקשיב לגמרא-ניגון, נכנס הרבי לבית המדרש, ופנה אליו ואמר, דע לך שחסיד זה שמשורר עתה בימי חנוכה את הניגון של 'עוזר דלים', ממשיך הוא בכך את 'שמחת תורה' לכל השנה כולה, ולכן מהיום ואילך גם אתה תעשה כן, ותשורר לעצמך את הניגון הזה של עוזר דלים, בכך תוכל להמשיך לליבך מחשבות טהורות. וכשסיים הרה"ק רבי מנחם את דבר המעשה, אמר שמכאן המקור למימרא שבאמשינאוו שומעים בימי החנוכה את הניגון 'עוזר דלים'. עכתד"ק.

הליכות והנהגות

מספר המנהגים 'משמרת הקודש' ומכתבי חסידים

הדלקת נר חנוכה בביהמ"ד

איתא בשו"ע (או"ח תרעא, ז) דמדליקין נרות חנוכה בבית הכנסת ומברכין עליה, והטעם משום פרסומי ניסא. ומנהגינו להדליק על ידי קטן שהגיע לגיל חינוך". ובכל יום בין מנחה למעריב למדו בביהמ"ד שיעור קבוע במשניות, וגם בחנוכה נהגו כן ללא שינוי.

מדליקין את הנרות אחר זמן צאת הכוכבים לשיטת רבינו תם. וערבית התפללו קודם זמן זה.

מרן הרה"ק רבי יצחק זי"ע לבש את הבעקישטע של שבת בהדלקת נר חנוכה, ואביו מרן הרה"ק רבי יוסף זי"ע היה לובש 'ספאדיק' מיוחד שנהגו בהם הרבנים [והוא שונה מההויעך-שטריימל של שבת].

א. לפי הטעם המובא בשו"ע יכולין להדליק ע"י קטן, דהא מ"מ נתפרסם הנס (שו"ת מנחת יצחק ח"ו, סי' סה). והדליקו דוקא ע"י קטן ולא ע"י גדול, מכיוון דיש פוסקים (עי' שיבולי הלקט וברכי יוסף) שמפקפקים על אמירת הברכה על הדלקת בית הכנסת. ואצל קטנים נהגו הפוסקים להקל, כעין שמצינו לגבי קידוש בבית הכנסת ואכמ"ל.